

УДК 633.812.754

ВИРОЩУВАННЯ ЛАВАНДИ ЗА УМОВ ПІВДЕННОГО СТЕПУ УКРАЇНИ

М. І. Федорчук, д-р с.-г. наук, професор

О. А. Коваленко, канд. с.-г. наук, доцент

О. І. Овакімян, студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Лаванда звичайна (*Lavandula vera*) - це вічнозелений, сильно-розгалужений напівчагарник висотою від 20 см до 1 м, родина губоцвітих (*Lamiaceae*). Використовують її сировину для отримання ефірної олії, вона знаходиться в усій рослині, але найбільша концентрація в суцвіттях (0,8 — 3,0 %). До основних складових олії лаванди відносяться ліналоол (10 - 12 %), ліналілацетат (30 - 56 %), нерол, камфора, гераніол та інші. Олію використовують у медицині, харчовому виробництві, фармацевтиці, миловарінні та інших галузях. А також лаванда є цінним медоносом.

Дикоросла лаванда відома ще до нашої ери. Батьківщиною лаванди є Альпи. Вперше вирощували в Англії в 16 столітті. Широко використовують її в Малій Азії, Північній Африці, Близькому Сході. В Україні лавандові плантації вперше були закладені в Криму в 1929 році.

В середньому урожай суцвіть становить 20 — 30 ц/га, може сягати 40 - 46 ц/га. Фази, які лаванда проходить за період вегетації-це відростання, поява квітконосів, цвітіння. Цвітіння починається з середини червня і продовжується протягом 20 — 35 днів. Лаванда має перехресний тип запилення, але здатна й самозапилуватись. Лаванда може рости і давати врожай протягом 20 - 25 років.

Лаванда є досить холодостійкою рослиною – вона може витримувати морози взимку до мінус 20 °С, а за наявності снігу товщиною 25 см — навіть до 28 °С. Сходи можуть витримувати приморозки до мінус 8-10 °С. В період вегетації для лаванди кращою є тепла погода, а під час цвітіння сприятливою є жарка.

Лаванда відноситься до світлолюбних рослин. При затіненні її пагони сильно витягуються, розмір квіток зменшується, а вміст олії в них знижується.

В цілому лаванда є посухостійкою рослиною, але критичний період, під час кого вона потребує найбільше вологи - від початку вегетації до початку цвітіння. Надлишок атмосферної чи ґрунтової вологи призводить до захворювань та випадання рослин.

Лаванда не дуже вибаглива до ґрунтів. Найкращими для неї є чорноземи з домішками каміння та щебеню. Непридатними для неї є холодні ґрунти з високим заляганням ґрунтових вод та підвищеною кислотністю.

До районварих сортів лаванди в Україні належать: Рекорд, Рання та Степова та ін.

Лаванда багаторічна рослина, тому розміщують її поза сівозміною. Під насадження лаванди відводять незатінені ділянки. Площі відведені під плантації лаванди готують завчасно і ретельно, приділяючи увагу чистоті поля від бур'янів і глибину обробки ґрунту.

Розмножують лаванду насінням і вегетативно — живцями, поділом куща і відгалуженням. У виробничих умовах її розмножують вегетативно.

Оптимальним строком садіння саджанців на плантації є друга половина жовтня-листопад, також можна висаджувати у відлигу взимку, або рано навесні. Садять вручну або за допомогою лавандосадильної машини.

Догляд полягає в боротьбі з бур'янами і розпушуванні ґрунту в міжряддях. До початку відростання лаванди роти бур'янів застосовують такі гербіциди як симазин і прометрин (2 кг/га) або ігран (4 кг/га д. р.).

Підживлюють лаванду зазвичай з другого року життя азотними добривами у нормі 45-60 кг/га. Щороку після збирання суцвіть кущі обрізують, видаляють сухі й пошкоджені гілки. Після цього їх омолоджують за допомогою машини ПОЛ-1. Після цього проводять підживлення азотними та фосфорними добривами. Омолодження плантації проводять через кожні 5 — 6 років.

До основних шкідників лаванди відносяться лучний метелик ,совка-гамма, галова нематода; хвороба — коренева гниль. Для боротьби зі шкідниками і хворобами застосовують пестициди і агротехнічні заходи.

Врожай починають збирати через 4-5 днів після початку цвітіння (коли в суцвіттях зацвітає 50 % квіток). Зрізають квітконоси довжиною 10 — 12 см. Врожай збирають комбайном «Крим». Скошені суцвіття одразу транспортують до ефіроолійного заводу.

Лаванда є надзвичайно вигідною культурою: на невеликій ділянці землі можна отримати непоганий прибуток. А також продукти переробки лаванди використовують в багатьох галузях промисловості, тому вона є культурою, яка користується попитом, особливо враховуючи те, що раніше більша її частина вирощувалась на території Крим, а зараз в Україні немає площ, які могли б в повній мірі забезпечити потребу в лавандовій олії.

Література

1.Афонін О. В. Вдала – високопродуктивний сорт лаванди / О. В. Афонін О. А. Пехова, О. П. Меркур'єва, В. Г. Жеребцова // Наук. – інформ. бюл. завершених наук. розробок Аграрна наука виробництву. – Київ, 2012. – № 1'12. – С. 16-17.

2. Лихочвор В.В. Зерновиробництво: Навч. пос. / В.В. Лихочвор, В.Ф. Петриченко, П.В. Іващук. – Львів: НВФ "Українські технології", 2008. – 624 с/

3. Кузнецова М. А. Лекарственное растительное сырье и препараты / М. А. Кузнецова. М., 1987. – 190 с.

4. Зінченко О. І. та ін. / Рослинництво: Підручник / О. І. Зінченко, В. Н. Салатенко, М. А. Білоножко ; За ред.. О. І. Зінченка. – К. : Аграрна освіта, 2001. – 591 с. : іл.

УДК 633.8

ЛІКАРСЬКІ РОСЛИНИ: АГРОТЕХНІКА ТА ЗБЕРІГАННЯ

М. І. Федорчук, д-р с.-г. наук, професор

О. А. Коваленко, канд. с.-г. наук, доцент

М. М. Корхова, канд. с.-г. наук, доцент

М.О. Тарасова, студентка

Миколаївський національний аграрний університет

Приблизно 500 000 видів рослин відомо нам на сьогодні, із цієї кількості лише до 10% їх застосовується в лікувальних цілях. Початок розвитку лікарського рослинництва датується 1916 роком. Із цієї плеяди культур частина кущі, напівкущі, ліани, дерева, але більшість є трав'янистими рослинами [2].

Ці рослини є джерелом для отримання різноманітних лікарських речовин. Вирощують лікарські рослини на захищених ділянках, щоб під час сильних морозів та вітрів рослини не загинули.

Більш сприятливими для вирощування лікарських рослин є чорноземи та легкосуглинкові ґрунти. Не рекомендують висаджувати їх на засолених, заболочених та піщаних ґрунтах.

Найкраще вирощувати лікарські рослини на площах де розміщувались однорічні та багаторічні трави, озимина, але кращим варіантом був би пар. По пару, після ретельної підготовки ґрунту та знищення бур'янистої рослинності складувалися б оптимальні умови для послідувочої лікарської культури. За умов висаджування їх після зернових культур необхідно проводити лущення стерні у два сліди, після збирання попередника. Зяблеву оранку слід проводити на глибину 25–27 см. У цей час вносять гній.

Для більш якісної боротьби з бур'янистою рослинністю необхідно використати гербіциди, наприклад Раундап із розрахунку 3-6 л/га, або бакову суміш з Раундапу (3-6 л/га) та Естерону (0,4–0,6 л/га) та витратою 100-150 л/га робочого розчину.

У якості добрив під лікарські культури застосовують мінеральні добрива NPK по 45 - 60 кг/га, в тому числі проводячи їх внесення Р і К -